

RS AU § 147 Remiss. Förslag till nationalpark på norra Gotland

Ärendenummer: RS 2018/1262

Arbetsutskottets beslut

- Ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande.

Sammanfattning

Region Gotland har sedan år 2019 medverkat i arbetet med att bilda en nationalpark i Bästeträskområdet på norra Gotland, ett arbete som letts av Naturvårdsverket i samarbete med Länsstyrelsen i Gotlands län. Arbetet har nu kommit så långt att Naturvårdsverket presenterat ett förslag till nationalpark som omfattar 7 100 hektar, varav 5 500 ha landareal. Flera idag befintliga naturreservat kommer att införlivas i nationalparken.

I och med att Region Gotland aktivt har deltagit i de gemensamma styr- och arbetsgrupperna i bildandeprojektet, fokuserar förslaget till yttrande på vad som bedöms som de viktigaste övergripande frågorna för Region Gotland. Dels nationalparkens bidrag till den regionala utvecklingen, dels frågan kring Bästeträsk som råvattentäkt. Mer detaljerade synpunkter kan även fortsättningsvis framföras till Naturvårdsverket via bildandeprojektets styr- och arbetsgrupp.

Remissen inkom till Region Gotland den 20 mars 2024 och expedierades samma dag till miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden. Tekniska nämnden beslutade 17 april 2024 att nämnden, i egenskap av VA-huvudman, inte har några synpunkter på inrättandet av en nationalpark på norra Gotland. Miljö- och byggnämnden beslutade 15 maj 2024 att lämna ett antal synpunkter som underlag för regionstyrelsens beslut.

Bedömning

Att skydda ett mark- eller vattenområde som nationalpark syftar enligt miljöbalken till att ”bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick”.

I och med remissen har förslaget till gränser för nationalparken slutligen blivit offentligt. Inklusivt de fåtalet fastigheter där samtal om fastighetsköp eller lantmäteriförrättningar fortfarande pågår i skrivande stund, omfattar förslaget 7 100 hektar, varav 5 500 ha land och 1 600 ha vatten.

Förslaget till gränser för Bästeträsk nationalpark uppfyller därför miljöbalkens intentioner vad avser storlek. Som jämförelse kan nämnas att Gotska Sandöns nationalpark är 4 500 hektar, varav 3 638 ha land. Store Mosse nationalpark

utanför Värnamo är jämförbar i storlek med nära 8 000 hektar. I övrigt är nationalparker i södra Sverige vanligtvis betydligt mindre.

Det finns naturligtvis en mängd detaljer att fördjupa sig i när det gäller en så pass omfattande process som att bilda en nationalpark på Gotland. Förslaget till yttrande skulle kunna kommentera många av dessa detaljer, men eftersom Region Gotland aktivt har deltagit i de gemensamma styr- och arbetsgrupperna och kommer fortsätta göra så, är den naturliga kanalen för att föra fram avgränsade synpunkter till Naturvårdsverket genom dessa grupper.

Förslaget till yttrande tar därför bara upp två för Region Gotland större frågor; nationalparkens bidrag till den regionala utvecklingen respektive frågan kring Bästeträsk som råvattentäkt. Det är för övrigt två av de frågor som regionstyrelsen lade tonvikt vid i sitt svar till Naturvårdsverket i februari 2019 inför starten av bildandeprojektet.

Regionstyrelsen tog då också upp att Försvarmakten är en viktig aktör och arbetsgivare på ön och att det måste i säkerställas att också Trälgeområdet kan samexistera med en eventuell framtida nationalpark. Den frågan bedömer regionstyrelseförvaltningen som hanterad i och med de omfattande diskussionerna som ägt rum mellan Naturvårdsverket, Försvarmakten och Fortifikationsverket och de justeringar som gjorts av parkens gränser i Trälgeområdet. Därmed inte sagt att frågan, givet omvärldsläget, kan avföras från dagordningen.

Tekniska nämnden lyfter i sitt interna remissvar det faktum att Region Gotland i nuvarande VA-plan från 2018 har aviserat ett förväntat ökat dricksvattenbehov i framtiden. Detta kommer medföra behov av en ny vattendom för Bästeträsk, som skulle medge ett ökat vattenuttag.

Om en ny vattendom vinner laga kraft kan Region Gotland även behöva anlägga en ny överföringsledning från Bästeträsk. En sådan kan delvis behöva gå genom den föreslagna nationalparken, vilket skulle medföra att Region Gotland behöver ansöka om en dispens från nationalparksföreskrifterna. Motsvarande dispens behöver sökas även idag, eftersom området är skyddat som naturreservat. Ett separat natura 2000-tillstånd måste sannolikt också inhämtas, men inget av detta är en konsekvens av att en nationalpark bildas i området.

Tekniska nämnden menar att nationalparken bidrar till att skydda hydrologin i området, vilket i sig är viktigt för råvattentäktens kapacitet och kvalitet. Nämndens har därför, i egenskap av VA-huvudman, inte några synpunkter på inrättandet av en nationalpark på norra Gotland.

Förutom tekniska nämndens synpunkter har även miljö- och byggnämnden haft möjlighet att via en intern remiss komma med synpunkter. Miljö- och byggnämnden sammanträder dock för sent för att nämndens svar ska kunna

införlivas i Region Gotlands yttrande. I underlaget, som nämnden kommer att ta ställning till, finns en rad synpunkter och förslag hämtade från granskningsversionen av Region Gotlands nya översiktsplan. Miljö- och byggnämndens beslut bifogas i sin helhet som beslutsunderlag till regionstyrelsens sammanträde den 18 juni. Miljö- och byggnämndens synpunkter kommer också kunna föras fram direkt till arbetsgruppen och därigenom komma till nytta i det återstående planeringsarbetet av nationalparken.

Som tidigare aviserats kommer Naturvårdsverket remittera nationalparkens föreskrifter och skötselplan i en separat remiss, som regionstyrelseförvaltningen avser att återkomma kring.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Jonas Nilsson, ekostateg, regionstyrelseförvaltningen.

Eva Nypelius (C) yrkar att områden söder om länsväg 148 tas bort från nationalparksområdet.

Ordförande yrkar att ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande med hänsyn till att underlaget behöver kompletteras gällande områdets lämplighet som naturrum samt nationalparkens placering i förhållande till cykel- och bilvägar.

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remiss. Naturvårdsverket, inkom 2024-03-20

Tekniska nämnden 2024-04-17, § 74

Miljö- och byggnämnden 2024-05-15, § 83

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-28

Förslag till yttrande, 2024-06-18